

Menningar-, nýsköpunar- og háskólaráðuneytið

Skrifstofa nýsköpunar, rannsókna og stafrænna mála

mnh@mnh.is

Sent í samráðsgátt

Reykjavík, 11. mars 2026

**Efni: Umsögn um frumvarp til laga um breytingu á lögum um höfundarétt, nr. 73/1972
(hækkun refsiramma fyrir stórfelld brot)**

1. Inngangur og almenn afstaða

Vísað er til frumvarps til breytinga á höfundalögum nr. 73/1972, sem lagt hefur verið fram til umsagnar í Samráðsgátt. Þar er lagt er til að við 54. gr. laganna bætist ný málsgrein sem hækkar refsiramma í allt að 6 ára fangelsi fyrir stórfelld eða ítrekuð brot gegn einkarétti rétthafa.

Sýn fagnar þeirri stefnumörkun sem birtist í frumvarpinu. Sú tegund brotastarfsemi sem felst í ólögmætri dreifingu og endursölu á höfundaréttarvörðu sjónvarpsefni, svokölluð IPTV-sjóræningjastarfsemi, hefur færst mjög í vöxt og veldur rétthöfum gríðarlegu fjárhagslegu tjóni. Sú hækkun refsiramma sem lögð er til í frumvarpinu, úr tveimur árum í sex ár fyrir alvarlegustu brotin, er löngu tímabær og nauðsynleg til að tryggja fullnægjandi vernd hugverkaréttinda.

2. Nauðsyn breytinga vegna rannsóknar og málshraða hjá lögreglu

Reynsla rétthafa, hvort heldur um ræðir Sýn hf. eða Félag rétthafa í sjónvarps- og kvikmyndaiðnaði (FRÍSK), er sú að kærur vegna jafnvel umfangsmikilla höfundaréttarbrot virðast ítrekað daga uppi hjá lögreglu. Með gildandi refsiramma, þar sem hámarksrefsing er tvö ár, skortir oft á að þessi mál fái nauðsynlegan forgang í réttarvörslukerfinu.

Þetta skapar verulegt vandamál, bæði hvað varðar rannsóknarúrræði og fyrningarfresti. Samkvæmt 2. tölul. 1. mgr. 81. gr. almennra hegningarlaga nr. 19/194 er fyrningarfrestur sakar 5 ár þegar þyngsta refsing fer ekki fram úr 4 ára fangelsi. Með því að hækka refsirammann í 6 ár mun fyrningarfrestur stórfelldra brota lengjast í 10 ár, sbr. 3. tölul. sömu greinar almennra hegningarlaga. Mun þetta sporna við því að sök fyrnist þótt rannsókn dragist á langinn.

Hækkun refsiramma er því forsenda þess að lögregla geti beitt ríkari rannsóknarúrræðum, dregur úr líkum að því að mál fyrnist og eykur líkur á að mál fái þann forgang sem eðli og umfang efnahagsbrotsins krefst.

3. Ítrekunarbrott og fjárhagslegur ávinningur

Til marks um þörfina á fælingarmætti þyngri refsinga má vísa til kæru Sýnar hf. til lögreglu frá október 2024. Þar er dæmi um aðila sem áður hafði hlotið dóm fyrir brot gegn höfundaréttarvörðu efni Sýnar hf, sbr. dóm í máli Héraðsdóms Reykjavíkur nr. E-4078/2023. Í þeim dómi var slegið föstu að viðkomandi hefði sýnt af sér stórkostlegt gáleysi og selt aðgang að læstri dagskrá og streymisveitum í atvinnuskyni, en refsing var ákvörðuð 60 daga skilorðsbundið fangelsi. Þrátt fyrir þennan dóm hélt viðkomandi áfram sömu brotastarfsemi, seldi aðgang að IP-sjónvarpi fyrir gegnum erlenda greiðsluþjónustu, og veitti aðgang að hundruðum þúsunda

sjónvarpsrása og myndefnis. Þrátt fyrir augljóst og alvarlegt ítrekunarbrof hefur málið ekki fengið framgang hjá lögreglu.

Þegar brotamaður heldur áfram sömu starfsemi ótrauður þrátt fyrir sakfellingu er ljóst að gildandi refsiramma hefur ekki nægileg varnaðaráhrif. Slík starfsemi er að mati dómstóla skýlaust brof á einkarétti höfunda til miðlunar skv. 2. og 3. gr. höfundalaga og brýtur gegn 48. gr. laganna varðandi réttindi útvarpsstofnana. Hæstiréttur hefur einnig margítrekað staðfest alvarleika og tjón af slíkri háttsemi.

3. Tillaga að breyttu og hertu orðalagi frumvarpsins

Orðalag frumvarpsins eins og það liggur fyrir í drögum í samráðsgátt er svohljóðandi:

Á eftir 3. mgr. 54. gr. laganna kemur ný málsgrein, svohljóðandi:

„Nú er brof skv. 2. mgr. talið stórfellt eða ítrekað og getur það þá varðað fangelsi allt að 6 árum. Við mat á því hvort um stórfellt brof sé að ræða ber að líta til þess hvort háttsemi sé sérstaklega umfangsmikil, hafi haft verulegt fjárhagslegt tjón í för með sér fyrir rétthafa eða aðra, til ávinnings hins brotlega af háttseminni og til þess hvort háttsemi sé skipulögð eða hluti af skipulagðri glæpastarfsemi.“

Þótt orðalagið nái yfir helstu sjónarmið má færa rök fyrir því að það megi herða og skýra enn frekar með hliðsjón af eðli brotanna. Í 72. gr. almennra hegningarlaga er mælt fyrir um að herða megi refsingu ef maður fremur brof „í atvinnuskyni“. Orðrétt segir í 72. gr.: *“Hafi maður lagt það í vana sinn að fremja brof, einnar tegundar eða fleiri, eða hann gerir það í atvinnuskyni, má auka refsinguna svo, að bætt sé við hana allt að helmingi hennar. Eigi ítrekun á þessu sér stað, má refsingin tvöfaldast.“*

Þar sem sjóræningjastarfsemi með IPTV byggist undantekningalaust á því að brotamenn selja áskriftir að stolnu efni og hafa af því beinar atvinnutekjur, er lagt til að hugtakið „í atvinnuskyni“ verði beinlínis fellt inn í texta ákvæðisins sem mælikvarði á stórfellt brof. Þá vantar orðið „sektum“ í frumvarpstextann, þótt fangelsi sé yfirleitt niðurstaðan í alvarlegum málum.

Með því að tiltaka sérstaklega að háttsemi „í atvinnuskyni“ geti valdið því að brof teljist stórfellt, gefur löggjafinn dómstólum og lögreglu enn skýrari fyrirmæli um að heimfæra sjóræningjastarfsemi og aðra skipulagða áskriftarsölu ólögmeats efnis undir þennan þyngri refsiramma, óháð því hvort hægt sé að sanna að fullu umfang starfseminnar í upphafi rannsóknar.

Lagt er til að orðalag greinarinnar verði eftirfarandi:

*„Nú er brof skv. 2. mgr. talið stórfellt eða ítrekað og varðar það þá **sektum eða** fangelsi allt að 6 árum. Við mat á því hvort brof teljist stórfellt ber einkum að líta til þess **hvort háttsemin hafi verið framin í atvinnuskyni**, hvort hún sé sérstaklega umfangsmikil, hvort hún hafi haft í för með sér verulegt fjárhagslegt tjón fyrir rétthafa, til ávinnings hins brotlega og hvort háttsemin sé skipulögð eða hluti af skipulagðri brotastarfsemi.“*

Að öðru leyti er framlagningu frumvarpsins fagnað og hvatt til þess að það verði að lögum sem fyrst.

Virðingarfyllst,

f.h. Sýnar hf.

Páll Ásgrímsson, lögmaður